

POSUDEK ŠKOLITELE

Mgr. Václav Černý je doktorandem studijního oboru České dějiny na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích od akademického roku 2015 / 2016. Předpoklady a schopnosti pro toto studium prokázal již v průběhu studia magisterského v oboru Historie na téže fakultě. V průběhu tohoto studia se roku 2015 zúčastnil se svou prací „*Královákem nejsi, tak zvyky našeho dobrého selského stavu zachovávej.*“ *Odlíšné rodinné strategie uplatňované ve venkovském prostředí na jihu Čech (1750 - 1850)* „Celostátní studentské vědecké konference. Historie 2014“ pořádané Katedrou historie Fakulty přírodně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci. Zde v konkurenci dalších 26 prací obsadil nedělené první místo a v rámci vyhlášení 14. ročníku Soutěže o Cenu Josefa Šusty se umístil na místě druhém.

K volbě tématu disertační práce jej přivedl zájem o dějiny venkovského obyvatelstva a také genealogii, což se v práci citelně odráží. Ostatně na téma přínosnosti genealogie pro historickou demografii publikoval v oborovém periodiku *Historická demografie* erudovaný diskusní příspěvek o aktuálních genealogických programech a jejich přínosu pro výzkumy populace v minulosti. Mgr. Václav Černý vždy svědomitě plnil své studijní i vědecké povinnosti a pravidelně se podílel na aktivitách ústavu. Kromě několika cizojazyčných kolokvií pořádaných Historickým ústavem FFJU se zúčastnil tří odborných konferencí. V roce 2016 se jednalo o konferenci pořádanou Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy v Praze „*Soumrak tradiční společnosti. Český venkov a maloměsto na přelomu epoch*“, kde vystoupil s příspěvkem *Proměna sociální skladby vsí na panství Protivín (1780 – 1830)*. Na podzim téhož roku přednesl příspěvek *Odvod branců, délka vojenské služby a návrat vysloužilců do venkovské společnosti. Panství Protivín 1780 - 1830* na konferenci *Venkov, rolník a válka ve střední Evropě novověku. Od válek šestnáctého století do války studené*, kterou uspořádalo Národní zemědělské muzeum spolu s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy v Praze. Příspěvek byl následně otisknut ve formě kapitoly v kolektivní monografii *Venkov, rolník a válka v českých zemích a na Slovensku v moderní době*. Své rozpracované teze o přínosnosti metodologického propojení historické demografie a genealogie předestřel v příspěvku *Genealogie a historická demografie? Teoretické a praktické možnosti výzkumu sítě sociálních vztahů na příkladu jihočeské vesnice* předneseném na 11. sjezdu českých historiků. Profesní setkání historiček a historiků České republiky konaném v Olomouci.

Vědecká činnost Mgr. Černého se odrazila i v jeho poměrně rozsáhlé publikační činnosti směřované i mimo téma disertační práce. Dokladem budiž 2 kapitoly v odborných monografiích, 7 odborných studií, jednu recenzi a 4 kratší zprávy. Z odborných studií nelze nezmínit ty, které byly otištěné v časopise *Historická demografie*. V prvním z nich *Genealogie a historická demografie? Teoretické a praktické možnosti výzkumu sítě sociálních vztahů na příkladu jihočeské vesnice* nabídl na konkrétním příkladu výzkumu sítě sociálních vztahů venkovské společnosti, jakým způsobem uplatnit genealogii jako svébytnou vědu při výzkumech českého venkova. V druhé studii *Okolnosti uzavírání sňatků "světských" osob od konce 18. do první třetiny 20. století* publikované v následném čísle spolu se spoluautorkou zaměřil na sňatečnost specifické socio-profesní skupiny obyvatelstva, kterou není možné postihnout za pomoci běžných historicko-demografických metod, ale s využitím genealogie.

V rámci svého studie se zapojil do dvou vědeckých projektů GAJU, a sice *Reflexe války očima člověka raného novověku* a *Rozvoj doktorských studijních programů na FF JU – teoretické, metodické a ediční aspekty programů Historické vědy a Archeologie*. Jako samostatný řešitel dvakrát podal žádost o udělení grantu GAJU a v obou případech se svou žádostí úspěšně. Jednalo se o vědecké projekty *Postavení mladších sourozenců v sociální struktuře venkova. Specifika českého prostředí v kontextu zahraničního bádání* a *Genealogie a dějiny rodiny. Západoevropské a severoamerické podněty pro českou historickou demografii*. Díky těmto vědeckým grantům mohl Mgr. Černý, vědom si důležitosti poznání zahraničního

stavu bádání, vykonat několik studijních cest. V červnu a červenci roku 2016 navštívil Cambridge ve Spojeném království, kde kromě studia zahraniční literatury v *Cambridge University Library* navštívil i *Cambridge Group for the History of Population and Social Structure*. V prosinci téhož roku vycestoval do Vídně, kde vyjma studia vhodné literatury v *Universitäts Bibliothek – Universität Wien* konzultoval teze své disertační práce s Dr. Hermannem Zeithoferem. Prostřednictvím druhého vlastního výzkumného projektu navštívil kanadský Montréal, kde kromě studia vhodné severoamerické literatury v *Bibliothèque des lettres et sciences humaines – Université de Montréal* měl možnost pravidelně navštěvovat *Département de démographie Université de Montréal*. Zde kromě pravidelných konzultací s prof. Lisou Dillon či prof. Alainem Ganognem měl možnost poznat fungování kanadských demografických databází.

Mgr. Václav Černý koncem září 2019 odevzdal disertační práci s názvem *Dědicové a jejich sourozenci. Sonda do poměrů selských rodin, Protivínsko (1780 – 1830)*, ve které se na příkladu sourozenců nových vlastníků selských usedlostí pokusil vylíčit jejich možná životní uplatnění. Zároveň neopomněl stranou osudy dědiců, díky čemuž vyplouvají na povrch zásadní rozdíly mezi dědici a jejich bratry a sestrami.

Vlastní analýza a s ní i struktura práce je rozdělena na čtyři hlavní části. V první se autor zaměřil převod selských usedlostí a volbu dědice. Nutno poznamenat, že autor šel ve svých analýzách skutečně do hloubky a jakýkoliv jev spojený s převodem usedlosti se snažil osvětlit i demonstrovat na konkrétním příkladu. Ony konkrétní příklady, které provázejí jeho disertační práci, dodávají příslušným analýzám na plastičnosti a reálnosti. Důvodem je především možnost čtenáře pochopit východiska pro jednání konkrétního jedince v minulosti.

Dále se autor věnoval otázce čelední služby, kterou se mu podařilo na rozdíl od doposavad publikovaných výzkumů vylíčit velmi živě s odkazem na životní osudy jednotlivých čeledínů i děveček. Za velmi cenné považují zjištění, že i pro selskou vrstvu venkovské společnosti představovalo vyučení se řemeslu vhodný způsob zajištění budoucnosti jednotlivých mužských potomků.

Největší přínos práce osobně vidím v doktorandově pozornosti věnované vojenské službě a jejímu vlivu na venkovskou společnost. Tomuto atraktivnímu tématu se u nás ani v zahraničí nikdo nevěnoval. Práce přináší zajímavé výsledky a potvrzuje badatelské otázky.

V závěrečné části se autor věnoval vstupu do manželství a jevům jej provázejícím. Autor zde sleduje kromě typických okolností spojených se sňatkem i věk, sociální status či sňatkovou migraci. To vše analyzuje ve vztahu k dědicům usedlostí, které chápe, a to zcela správně, jako v rámci selských potomků, jedinečnou skupinu. Závěrečné zhodnocení možností uplatnění jednotlivých sourozenců dědiců selských gruntů představuje jedinečný počín v dosud publikované české historické produkci. Z tohoto důvodu se domnívám, že práce Mgr. Václava Černého je po zapracování jistých připomínek hodná publikování jako práce nejen metodologicky ale i z historického pohledu přínosná.

Předložená práce v žádném případě nemůže být považována za plagiát, zejména s ohledem na neotřelost pojetí i dosažených poznatků.

Předloženou práci doporučuji k obhajobě.

V Třeboni 2. 2. 2020

doc. PhDr. Josef Grulich, Ph.D.